

Lisans Düzeyindeki Turist Rehberliği Öğrencilerinin Mesleki Tutumlarına Yönelik Bir Araştırma

A Research on Professional Attitudes of Tour Guiding Undergraduate Students

Özge TOLGA

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Turizm İşletmeciliği ABD
E-posta: ozgetolga17@yahoo.com

Araş. Gör. Halil KORKMAZ

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Turizm Fakültesi
E-posta: halilkorkmaz1983@hotmail.com

Doç. Dr. Lütfi ATAY

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Turizm Fakültesi
E-posta: lutfiatay@yahoo.com

Öz

Lisans düzeyinde turist rehberliği eğitimi alan öğrencilerin sektörde kariyer yapmayı istemeleri, turizm sektörüne ve rehberlik mesleğine eğitilmiş işgücü sağladıkları için önemlidir. Bu bağlamda, bu çalışmanın amacı lisans düzeyinde turist rehberliği eğitimi alan öğrencilerin sektöre ve mesleğe karşı tutumlarını ve sektörde kariyer yapma isteklerinin ölçülmesidir. Bu amaçla Balıkesir ve Çanakkale Onsekiz Mart üniversitelerinde lisans düzeyinde turist rehberliği eğitim-öğretimi alan 281 öğrenci ile anket çalışması gerçekleştirilmiştir. Turist rehberliği öğrencilerinin tutumlarına ilişkin elde edilen verilere uygulanan analizler sonucunda, "Seyahat İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği" bölümü öğrencilerinin, "Turizm Rehberliği" bölümü öğrencilerine göre sektördeki "ücretler", "sosyal statü" ve "işbirliği" boyutlarını daha olumlu değerlendirdikleri ve sektörde kariyer yapmayı daha çok istedikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Turist Rehberliği Mesleği, Rehberlik Eğitimi, Mesleki Tutum.

Abstract

Career goals of undergraduate tour guiding students are important since they supply qualified labour force to tourism industry and tour guiding profession. In this respect, aim of this study is to survey professional attitudes and career goals of undergraduate tour guiding students. For this purpose a survey with questionnaire technique was applied on 281 undergraduate tour guiding students in Universities of Çanakkale and Balıkesir. After data collection suitable statistical analyses were realized. As a result, the students of two department types (Travel Management and Tour Guiding vs. Tour Guiding) both offering undergraduate education were differentiated in some dimensions. In brief, students of Travel Management & Tour Guiding had more positive attitudes towards dimensions such as "wages", social status" and "collaboration" in tourism industry. Likewise, career goals of Tour Guiding students seemed less ambitious than the other group.

Keywords: Tour Guiding Profession, Guiding Education, Professional Attitude.

1. Giriş

Profesyonel Turist Rehberi olarak belgelendirilebilmek için mutlaka bir mesleki eğitimden geçilmesi gerekir. Profesyonel Turist rehberliği Meslek Kanunu'nun üçüncü maddesinde mesleki eğitimin çerçevesi çizilmiştir. Aklan ve arkadaşları (2001) mesleki ve teknik eğitimin temel amacının, iş ve yaşam için gerekli istenilen davranışları geliştirmek, bilgi öğrenme ortamı sağlamak, kurumsal ve uygulamalı alanlarda gerekli becerileri geliştirmek olarak bilindiğini ifade etmektedir. Kyrö (2006) mesleki eğitimin, eğitim sistemi içinde iş hayatına yönelik olarak geliştirilmiş endüstri, tarım ve hizmet sektörleriyle birlikte her türlü mesleki ve teknik eğitim hizmetlerinin planlanması, araştırılması, geliştirilmesi, organizasyonu ve eşgüdümü ile yönetim, denetim ve öğretim etkinliklerinin bütününden oluştuğunu belirtmektedir. Mesleki eğitim, sahip olunan kaynakların etkin ve verimli kullanılması, çalışanların performansının artırılması açısından önem arz etmektedir.

Mesleki eğitim içerisinde yer alan turist rehberliği eğitiminin temel amacının, seyahat ve turizm sektöründe rehber olarak görev alacak bireyleri eğitimden geçirmek, turizm bilincini ve felsefesini kazandırmak, yönetim ve davranış tekniklerini, insan sosyolojisi ve psikolojisini öğretmek ve vizyon sahibi, iletişime açık dil kullanım becerisi yüksek meslek profesyonellerini yetiştirmek olduğu söylenebilir. Turist Rehberliği eğitimi aynı zamanda turizm bilincinin oluşturulması ile de ilgilidir. Türkiye'de turizm gelirinین 32 milyar doları, ziyaretçi sayısının da 39 milyonu aştığı (www.tursab.org.tr, 2014) dikkate alındığında turizm sektörünün Türkiye açısından ne kadar büyük bir sektör olduğu anlaşılabilir. Her geçen gün büyüyen bu sektörde yerli ve yabancı ziyaretçilerin tur ihtiyacının karşılanmasında seyahat acentaları ve tur operatörleri ile birlikte öne çıkan profesyonel turist rehberlerinin mesleki eğitim bilincinin ve düzeyinin de geliştiği gözlemlenebilmektedir.

Rehberlik hizmetini verenler insan olduğu için doğal olarak hizmeti veren kişinin kişisel, bedensel, ruhsal özellikleri önem arz etmektedir. Yeterli beceriye sahip olmayan, niteliksiz ve ufku dar insanlarla çağın ve geleceğin turizmde başarı sağlamanın olası olmadığı da yıllar öncesinde vurgulanmıştır (İlkin ve Dinçer 1991: 86). Turist rehberliği mesleğini icra edecek rehberlerin, eğitim sürecinde beklentilerinin tespit edilmesi, hem eğitimin amacına uygun verilmesine hem de mezuniyet sonrası mesleki yaşama ilişkin öğrencilerin rasyonel yönlendirilmelerine destek olunması açısından önem teşkil etmektedir. Turist rehberlerinin bir kültür elçisi olduklarını göz önünde bulundurulduğunda turizm eğitimi alan öğrencilerin mesleki tutumları turizm sektörü için önemli olduğunu ve dolayısıyla, rehberlik eğitimi alan öğrencilerin tutumlarının belirlenmesiyle, verilen eğitimdeki eksikliklerin giderilmesine, eğitim kalitesinin iyileştirilmesine ve olası meslekten kopuşların önüne geçilmesine yardımcı olacağı düşünüldüğünden bu araştırma planlanmıştır. Araştırmada, lisans düzeyinde turist rehberliği eğitimi-öğretimi alan öğrencilerin turist rehberliğine ilişkin tutumlarının ölçülmesi amaçlanmaktadır.

2. Türkiye'de Turist Rehberliği Eğitimi

Profesyonel turist rehberliğine eğitim ve sertifikasyon sürecinin Türkiye'de ekonomik gelişmelere paralel olarak, özellikle 1980'li yıllardan itibaren hızlandığı ve kurumsallaşmaya başladığı söylenebilir. Gerek turist rehberliği gerekse diğer alt sektörlerdeki nitelikli turizm elemanı ihtiyacının karşılanması için Türkiye'de yaygın ve örgün turizm eğitimi ve öğretimi yapan kurumlar kurulmuştur. Türkiye'de turizm eğitiminin çeşitli şekillerde sınıflandırıldığı görülür. Gürdal (2002) tarafından Turizm

Eğitim Merkezi (TUREM) ve Turizmi Geliştirme Vakfı (TUGEV) tarafından verilen eğitim yaygın turizm eğitimi; orta öğretim düzeyinde mesleki turizm eğitimi ve yükseköğretim düzeyindeki turizm programları ise örgün turizm eğitimi olarak sınıflandırmıştır.

Üzümcü ve Bayraktar (2004) da turizm eğitiminin yapısını; halk turizm eğitimi, genel turizm eğitimi, mesleki ve teknik turizmi ve hizmet içi programlar olarak sınıflandırmıştır. Hacıoğlu vd. (2008) ise Türkiye’de mesleki turizm eğitiminin üniversitelerde önlisans ve lisans düzeyinde iki aşamalı olarak yürütüldüğünü, turist rehberliği eğitiminin ise buna ilaveten Kültür ve Turizm Bakanlığının açmış olduğu sertifika kurslarıyla beraber üç ayakta gerçekleştirildiğini belirtmektedir.

Turist rehberleri, turistlere ziyaret ettikleri yöreyi, bölgeyi tanıtan, bu yerler hakkında turistlere bilgi veren ve ülkesini her anlamda temsil eden kişilerdir (Tetik, 2006: 3). Turist rehberliğinin ilk aşamalarında Kültür ve Turizm Bakanlığı’nın açmış olduğu rehberlik kurslarında verilen eğitimlerle turist rehberleri mesleğe hazırlanırken, daha sonraları üniversitelerin önlisans ve lisans düzeyindeki turist rehberliği programlarında da eğitim-öğretim yapılmaya başlanmıştır. İlk olarak “Ankara Üniversitesi Başkent Meslek Yüksekokulu Turizm rehberliği programı” öğrenci kabul etmeye başlamış ve 1992 yılında ilk turist rehberliği programı mezunlarını vermiştir. Turist rehberliği alanındaki ilk Lisans eğitimi ise 1997 yılında eğitim öğretime başlayan Erciyes Üniversitesi Nevşehir Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulunda verilmeğe başlanmıştır (<http://turedd.org>, 2014).

Çokişler ve Öter (2014)’in ÖSYM verilerine dayanarak yaptıkları çalışmaya göre 2 yıllık önlisans düzeyinde turist rehberliği eğitimi veren okulların sayısı 2003 yılında 13 iken, 2009 yılında 19’a yükselmiş ve 2013 yılında tekrar 13’e düşmüştür. 4 yıllık lisans düzeyinde turist rehberliği eğitimi veren okulların sayısı ise 2003’te 4 iken 2013 yılında 8’e yükselmiştir. Kontenjanlara bakıldığında ise, 2003 yılında 970’i önlisans ve 190’ı lisans eğitimi olmak üzere toplam 1160 adet kontenjan ayrılmıştır. 2013 yılında ise 644’ü önlisans ve 732’si lisans olmak üzere toplam 1376 adet kontenjan ayrılmıştır (Çokişler ve Öter, 2014). 2014-2015 eğitim ve öğretim yılı ÖSYM verilerine göre turizm eğitimi veren üniversitelerin önlisans programlarına 164 üniversitede toplam 15.342 kontenjan açılmıştır. Turizm Rehberliği bölümlerine ise devlet üniversitelerinde 630 ve özel üniversitelerde 74 olmak üzere 704 kontenjan ayrılmıştır. Aynı eğitim ve öğretim yılında üniversitelerin lisans programlarına ise 60 üniversitede 8.246 kontenjan açılmıştır. Turizm rehberliği bölümüne toplamda 741 kontenjan ayrılmıştır. Bunların 546’sı turizm rehberliği bölümüne ve 195’i ise seyahat işletmeciliği ve turizm rehberliği bölümüne aittir. Kısaca, 2014-2015 eğitim ve öğretim yılında turist rehberliği eğitimi almak isteyen öğrenciler için 704’ü önlisans düzeyinde ve 741’i lisans düzeyinde olmak üzere 1445 kontenjan açılmıştır (www.ösym.gov.tr, 2014).

2012 yılında çıkan Profesyonel Turizm Rehberliği Meslek Yasası incelendiğinde Kültür ve Turizm Bakanlığının nadir dillerdeki rehber açığını gidermek dışında sertifika programı açmasına sıcak bakılmadığı sonucu çıkarılabilir. Daha önce önlisans ve lisans düzeyinden turizm rehberliği eğitimi mevcutken, lisansüstü eğitimi de 2012’de meslek kanuna dahil edilmesiyle turist rehberi olmak isteyen diğer lisans programı mezunlarının bakanlığın açacağı sertifika programı yerine turizm rehberliği yüksek lisans programlarına yönlendirilmesi de bu sonucu desteklemektedir. Henüz lisansüstü düzeyde aktif bir turizm rehberliği programı olmamasına rağmen, yasa sonrası özellikle ikinci öğretim ve uzaktan eğitim programların açılma olasılığı çok

yüksektir. Kapadokya Meslek Yüksekokulu turizm rehberliğine uzaktan eğitimle öğrenci kabul etmeye başlamıştır.

Söz konusu sertifika, önlisans, lisans ve lisansüstü programlarını başarıyla tamamlayanların tamamına aynı yasal haklara sahip Profesyonel Turist Rehberliği Ruhsatnamesi verilmektedir. Tosun ve Temizkan (2004) bu farklı düzeydeki eğitim düzeylerine rağmen aynı Turist Rehberliği Ruhsatnamesinin verilmesinin turizm sektöründe rehber niteliklerinin ve kalitelerinin farklılaşmasına neden olduğunu, haksız rekabet ortaya çıkardığını, fırsat eşitsizliği yarattığını ve turizm rehberliği eğitimi alan öğrenciler üzerinde motivasyon eksikliği ortaya çıkardığını iddia etmektedir. Hacıoğlu vd. (2008) ise bu durumun makro düzeyde turistlerin memnuniyetlerinin azalmasına ve turizm sektöründe istenen kaliteye ulaşılamamasına neden olduğunu ileri sürmektedir. Ancak, farklı düzeyde turizm rehberliği eğitimi alan öğrenciler açısından mesleki haklar kullanırken farklılık olmamasına rağmen akademik kariyer, askerlik ve eğitim kalitesi açısından farklı kazanımlar söz konusudur.

3. Rehberlik Öğrencilerinin Meslek Hakkındaki Tutumları

Tutum, bireyin kendine ya da çevresindeki herhangi bir nesne, toplumsal konu, ya da olaya karşı deneyim, bilgi, duygu ve güdülerine (motivasyona) dayanarak örgütlediği zihinsel, duygusal ve davranışsal bir tepki ön eğilimidir. Tutumların zihinsel, duygusal ve davranışsal olmak üzere üç oluşturuçu ögesi vardır ve tutum, söz konusu üç ögenin kendi aralarındaki örgütlenmeleri sonucunda ortaya çıkan bir duruş, tavır alıştır (İnceoğlu, 2010: 13).

Kişiler meslek seçimlerini yaparken mesleğe uygun kriterlere sahip olup olmadıklarının farkında olması durumunda bu kişilerin sahip olacakları mesleğe karşı tutumları değişecektir. Bu anlamda kişinin sahip olduğu mesleği layıkıyla yapabilmesi için bilişsel, beceri ve duygusal anlamda mesleği yapabilme becerilerini elinde bulundurması gereklidir (Çakıcı ve Eraslan, 2011). Bireylerin tutumlarının geçmiş yaşamışlıklarıyla ilgili olduğu düşünüldüğünde kötü yaşamışlıkların aynı koşulla karşılaşıldığında o koşula karşı bireyi negatif yönde tetikleyip olumsuz bir tutuma yönelmesine sebep olması düşünülmektedir (Pehlivan, 1994). Yapılan akademik çalışmalara bakıldığında turizm rehberliği eğitimine ilişkin çalışmanın az olduğu, çalışmaların daha çok turizm öğrencilerinin turizm sektöründeki genel mesleki tutumları üzerine yoğunlaştığı görülmektedir. Turizm rehberliği programı öğrencilerinin de aynı eğitim sistemi içerisinde olduğu meslekle ilgili benzer tutumları taşıdığı söylenebilir. Bu bağlamda, turizmde lisans düzeyinde eğitim-öğretim alan öğrencilerin turizm sektöründe çalışma eğilimlerine ilişkin yapılan araştırmalar incelendiğinde turizm sektörünün çalışma koşullarının öğrencileri olumsuz yönde etkileyen önemli faktörden birisi olduğu söylenebilir. Bilgin ve Çatı (2013) yaptıkları araştırmada öğrencilerin turizm sektörüne ilişkin algılarının, bireysel özelliklerine uygunluk, ekonomik gelir, mesleğin zorluğu, istihdam olanakları ve çevresel faktörler olmak üzere beş boyut altında toplandığı ortaya konulmuştur. Kılıç ve arkadaşlarının (2014) yapmış oldukları Aşçılık Öğrencilerinin Mesleki Tutumlarını Belirlemeye yönelik araştırmasında; erkek öğrencilerin kız öğrencilere oranla aşçılık mesleğine daha olumlu baktıkları ve aşçılık mesleğinin tercih edilmesinde cinsiyetin ayırt edici bir değişken olduğu; fakat yaş grupları arasında anlamlı farklılıkların olduğu ortaya çıkmıştır.

Üniversiteye yeni başlamış öğrencilerin mesleğe dair tutumları ile bölümde okuyan öğrencilerin ve hatta son sınıfa gelmiş öğrencilerin mesleğe dair tutumları

arasında farklılık olduğunu yapılan araştırmalar göstermektedir. Şahin ve arkadaşlarının (2011), üniversite öğrencilerinin beklentileri ile ilgili yapmış olduğu çalışmada birinci sınıf öğrencilerinin beklentilerinin dördüncü sınıf öğrencilerine göre daha yüksek olduğunu ortaya koymuşlardır. Bu durum öğrencilerin okul hayatları boyunca meslekleriyle ilgili değişen tutumlarını göstermektedir.

Birinci sınıf öğrencilerinin beklentilerinin karşılanacağı umudunu yaşadığını, dördüncü sınıf öğrenciler ise son sınıfa gelinceye kadar geçen süre içerisinde beklentilerinin yeterince karşılanmadığı düşüncesinde olduğunu tespit etmiştir. Bu tespit okulda verilen eğitim-öğretimin öğrencilerin beklentilerini karşılamakta yetersiz olduğu sonucunu da doğurmaktadır. Bu bağlamda beklentileri karşılanmayan öğrencilerin mesleklerine karşı farklı tutumları gelişmektedir. Akman da (1992), meslek beklentilerine ilişkin çalışmasında, birinci sınıfların tümünün son sınıfla oranla daha iyi bir meslek beklentisine sahip buldukları ve bu bağlamda tutum geliştirdiklerini tespit etmiştir. Öğrencilerin okul sürecinde tutumlarının olumludan olumsuzu dönüşmesinde hem okuldaki eğitim-öğretim sürecinin hem de sektördeki staj ve diğer çalışma deneyimlerinin etkili olduğu gözlenmektedir.

Duman ve arkadaşlarının (2006) yapmış oldukları araştırmada lisans ve lise öğrencilerinin, önlisans öğrencilerine göre terfi imkanlarını daha olumlu değerlendirdiklerini ve aynı şekilde lisans ve lise öğrencilerinin önlisans öğrencilerine göre daha fazla sektörde kariyer yapma isteğinin olduğunu ortaya koymaktadır. Erkek öğrencilerinse kız öğrencilere göre, kişi-endüstri uyumu ve terfi imkanları, yetki devri ve motivasyon, yöneticiler ve iş arkadaşları ve sektörde kariyer yapma isteği açılarından daha olumlu tutum içerisinde olduğu gözlenmiştir. Yine bu araştırma kapsamında turizm sektöründeki meslek alanlarının bir bütün olarak değerlendirilmesinden çok sektördeki alanların (seyahat, yiyecek-içecek, konaklama vb.) ayrı ayrı değerlendirilmesinin farklı sonuçların ortaya çıkmasına neden olabileceği söylenmiştir.

Turizm sektörünün içinde barındırdığı turist rehberliği eğitimi alan öğrenciler üzerinde yapılan bu çalışma sektörün bütününe değerlendirmeden çok ayrı bir değerlendirme içerisindedir. Yukarıda da belirtildiği gibi zaman zaman sektörün diğer bölümlerindeki öğrencilerin tutumlarıyla rehberlik öğrencilerinin tutumları farklılık göstermiştir. Ünlüönen (2004) Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitimi Fakültesi, Turizm İşletmeciliği Öğretmenlik Programlarındaki öğrencilerin algılarını belirlemeye çalışan bir araştırma yapmıştır. Araştırmada bulguların karşılaştırılması sonucunda 2003–2004 yılında araştırmaya katılan öğrencilerin okuldan memnuniyet oranı önceki araştırmaya göre azalmış ve mezuniyet sonrası iş imkanları ile ilgili değerlendirmelerin olumsuz yönde değişim gösterdiğinin gözlemlendiği belirtilmiştir.

Öğrencilerin iş imkanları ile ilgili olumsuz düşünceleri meslekleriyle ilgili olumsuz tutumların oluşmasına sebep olmuştur. Ehtiyar ve Üngüren (2009), eğitimin en önemli hedeflerinden birisinin öğrencilerin yaşam doyumunu artırmak olduğunu dile getirmektedir. Yapmış oldukları araştırma bulgularında ise eğitim memnuniyetsizliğinin öğrencileri gelecekteki hakkında olumsuz düşüncelere ittiğini ve umutsuzluk düzeylerini attırdığını ortaya koymuşlardır. Öğrencilerin okudukları bölüme göre eğitim memnuniyet düzeylerinin ve geleceğe yönelik bakış açılarının değiştiği anlaşılmaktadır. Turizm işletmeciliği bölümü okuyan öğrencilerin eğitim ve ders memnuniyetinin düşük düzeyde olduğu ve gelecek kaygılarının ise yüksek düzeyde olduğu yapılan başka bir çalışmada ifade edilmiştir (Baltacı vd., 2012). Öğrencilerin gelecek kaygısı duyması meslekleriyle ilgili onları olumsuz tutum

sergilemeye itmektedir. Yapılan bir araştırmada da öğrencilerin okudukları bölümü tercih etmelerindeki en önemli etkenlerin okudukları alanı sevme, mezun olunca iş bulma kolaylığı ve alanın toplumdaki saygınlığı olduğu tespit edilmiştir (Şahin vd., 2011).

Mezuniyet sonrası iş imkanı her meslek seçimini etkileyen bir faktördür. Esasen öğrencilerin üniversitelerde tercihlerini yaparken mezuniyet sonrası iş imkanının fazla olduğunu düşündüğü bölümleri tercih etmeleri de bu görüşü desteklemektedir. Tuncer (2011) yüksek ortalamalara sahip bölümlerin iş bulma olanaklarının diğer bölümlere oranla daha iyi olduğunu dile getirmiştir. Öğrencilerinin bölümlerine ilk sıralarda bir tercihle girmeleri, onların bilinçli davrandıklarını göstermektedir. Korukoğlu (2003), bu durumun öğrencilerin özellikle derslerde başarılı olmalarında ve mesleki uzmanlık kazanmalarında etkili olacağını, bilinçsiz ve isteksiz bölümü seçen öğrencilerin ise her açıdan hüsrana uğradıklarını, eğitim ve öğretim sırasında zaman kaybettiklerini belirtmektedir.

Atay ve Yıldırım (2008), Türkiye’de turizm eğitimi veren okul ve turizm rehberliği eğitimi veren program sayılarındaki hızlı artış dikkate alındığında turizm eğitimi yaşam eğrisinin erken düşüş dönemine girdiğinin iddia edilebileceğini belirtmektedir. Öğrencilerin turist rehberliği mesleğine yönelik tutumlarını ölçmenin, programların hedeflerine ulaşma düzeylerinin görülmesi ve eğitim-öğretim çıktılarının ölçülmesi açısından önemlidir. Lisans düzeyinde eğitim-öğretim alan öğrencilerin mesleğe dair tutumlarının belirlenmesinin amaçlandığı bu çalışmada, uygulanan anketlerle turizm rehberliği lisans programlarındaki öğrencilerin mesleki tutumları belirlenmeye çalışılmıştır. Ankete katılan öğrencilerin ortaya koydukları algılamaları ve görüşleri çerçevesinde elde edilen verilerle lisans düzeyindeki turizm rehberliği eğitimi alan öğrencilerin mesleğe dair tutumları tespit edilmeye çalışılmıştır.

4. Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışmada veri toplama aracı olarak anket tekniği belirlenmiştir. Yapılan araştırmada kullanılan anket formu, Duman vd., (2006) ile Pehlivan (2008) tarafından gerçekleştirilen araştırmalarda kullanılan ifadelerden yararlanılmıştır. Anket üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde öğrencilerin sektöre bakış açılarını ortaya koymaya yönelik ifadeler bulunurken ikinci bölümde ise sektörde kariyer yapma isteklerini ortaya koymaya yönelik ifadeler bulunmaktadır. Anketin uygulanması aşamasında, kısıtlarla belirlenen Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi ve Balıkesir Üniversitesi’nde, 2013-2014 eğitim ve öğretim yılında lisans düzeyinde turizm rehberliği eğitimi alan öğrenciler esas alınarak, anket sayısı belirlenmiştir. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Turizm Fakültesinde 2013-2014 eğitim ve öğretim yılında Seyahat İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği bölümünde öğrenci sayısı 135 iken aynı eğitim ve öğretim yıllarında Balıkesir Üniversitesi Turizm Rehberliği bölümü öğrencilerinin sayısı 250’dir. Dolayısıyla araştırmanın evrenini bu iki bölümde okumakta olan toplam 385 öğrenci oluşturmaktadır. Anket formları öğrencilere yüz yüze uygulanmıştır. Öncelikle 35 öğrenci üzerinde pilot uygulama gerçekleştirilmiştir. Daha sonra bu 35 anket formu yok edilerek, veri toplama sürecine geçilmiştir. 12 Mayıs 2014 -23 Mayıs 2014 tarihleri arasında kolayda örnekleme yoluyla belirlenen öğrencilere uygulanan anket formlarından 293 tanesi geri dönmüştür. Bu anketlerden 12’si analize uygun olmadığı için değerlendirmeye alınmamıştır. Bu nedenle kalan 281 anket analize uygun görülmüştür. Bu araştırmanın en önemli sınırlılığı iki üniversitenin rehberlik bölümüyle sınırlandırılmış olmasıdır. Maddi kaynakların ve zamanın yetersizliğinden dolayı çalışma ülke genelinde uygulanamamıştır. Anket

formunda yer alan önermeler öğrencilerin; kişi endüstri uyumu, ücretler, işin doğası ve çalışma koşulları, yöneticiler, sosyal statü, özel hayat ve işbirliğine yönelik tutumlarını tespiti yönelik hazırlanmıştır. İki sayfadan oluşan anket formunda önermeler beşli likert derecesine (5; Tamamen katılıyorum...., 1; tamamen katılmıyorum) göre düzenlenmiştir.

4.1. İstatistiksel Analizler

Ölçeğin yapı geçerliliğini test etmek için sektöre yönelik tutumlarını içeren 37 ifadeye açımlayıcı faktör analizi uygulanmıştır. Faktör analizinde, öncelikle verilerin faktör analizine uygunluğunu test etmek için KMO ve Barlett Küresellik Testi yapılmıştır. KMO değeri, ifadelerin faktör analizine uygunluğunu gösteren bir değerdir ve 0,5 ve 1 arası değerler kabul edilebilir düzeydedir. Ancak genel olarak araştırmacılar asgari KMO değerini 0,7 olarak kabul etmektedirler (Altunışık vd., 2010). Bu analizde KMO değeri 0,729 ve Barlett Küresellik testi ki-kare değeri 1603,63 $p=0,000$ düzeyinde anlamlı olarak bulunmuştur. Bu değerler verilerin faktör analizi yapmak için yeterli ve uygun olduğunu göstermektedir.

Faktör analizi sonucunda 25 ifade; kişi endüstri uyumu, ücretler, işin doğası ve çalışma koşulları, yöneticiler, sosyal statü, özel hayat, işbirliği olarak 7 boyut altında toplanmış, ölçeğe uymayan 12 ifade analizden çıkartılmıştır. Analiz sonucunda toplam açıklanan varyans % 56,3'tür. Elde edilen bu bulgular ile ölçeğin yapı geçerliliği olduğu söylenebilir. Ölçeğe uygulanan güvenirlik analizi sonucunda Cronbach Alfa=0,773 olarak bulunmuştur (Tablo 2).

Ankette yer alan diğer sektörde "kariyer yapma isteği" ölçeğine uygulanan faktör analizi sonucunda toplam varyansın %57,89'unun açıklandığı tek boyut elde edilmiştir. Ölçeğin güvenirliği için yapılan test sonucunda Cronbach Alfa= 0,814 olarak, yüksek düzeyde güvenilir bulunmuştur. İstatistiksel analizlere başlamadan önce veriler güvenirlik analizi uygulanmıştır. Yapılan güvenirlik analizi sonucunda Bu oran ölçeğin yüksek derecede güvenilir olduğunu göstermektedir (Ural ve Kılıç: 2005).

Ankete verilen cevapların demografik özellikler yönünde farklılık gösterdiği görülmüştür. Önceki çalışmalar (Duman vd., 2006; Korkmaz vd., 2012; Kozak ve Kızılırmak, 2001; Pehlivan, 2008; Roney ve Öztürk, 2007) ışığında mevcut durumu ortaya koymak amacıyla demografik değişkenlere yönelik bağımsız örneklem T testi ve Tek yönlü varyans analizi (ANOVA) farklılık testleri uygulanmıştır. İki grup arasındaki farkı karşılaştırmaya yönelik olarak bağımsız örneklem t testi uygulanırken, ikiden fazla grup için Tek yönlü Varyans Analizi uygulanmaktadır (Altunışık vd., 2010).

5. Bulgular ve Tartışma

Araştırmada toplanan verilere göre öğrencilerin çoğunluğunu erkekler oluştururken, turizm rehberliği bölümü (Balıkesir Üniversitesi) öğrencilerinin seyahat işletmeciliği ve turizm rehberliği bölümü (Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi) öğrencilerinden fazla olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan deneklerin % 40,9'u 2. Sınıflardan oluşurken, katılımcıların % 69'unun okuduğu bölümü ilk 5 tercihinde kazandığı görülmektedir (Tablo 1).

Tablo 1: Araştırmaya Katılanlarla İlgili Tanımlayıcı Bilgiler

Cinsiyet			Sınıf		
	Frekans	Yüzde		Frekans	Yüzde
Erkek	162	57,7	1	63	22,4
Kadın	119	42,3	2	115	40,9
			3	60	21,4
			4	43	15,3
Yaş			Tercih Sırası		
	Frekans	Yüzde		Frekans	Yüzde
18-19	27	9,6	1-5	194	69
20	64	22,8	6-10	56	19,9
21	61	21,7	11 ve üzeri	31	11,1
22	53	18,9	Bölüm		
23	46	16,4		Frekans	Yüzde
24 ve üzeri	30	10,7	Turizm Rehberliği	167	59,4
			Seyahat İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği	114	40,6

Duman ve arkadaşlarının (2006) yaptığı çalışmada öğrencilerin turizm sektörüne yönelik tutumlarının yedi boyuttan oluştuğu sonucuna varılmıştır. Bu boyutlar; “Kişi endüstri uyum ve terfi imkanları”, “İşin doğası ve çalışma koşulları”, “Yöneticiler ve iş arkadaşları”, “Sosyal statü”, “Yetki devri ve motivasyon”, “Ücret ve ek gelirler” ve “Özel hayat”tır. Pehlivan (2008) ise araştırmasında “kişi endüstri uyumu”, “işin doğası ve çalışma koşulları”, “sosyal statü ve terfi imkânları”, “ücret ve ek gelirler” ve “yöneticiler” olmak üzere beş boyut elde etmiştir. Ayrıca Korkmaz ve arkadaşlarının (2012) da çalışmalarında Pehlivan’ın söz konusu boyutlarını kullandığı görülmektedir.

Bu araştırmada ise, faktör analizi sonucunda önermeler; kişi endüstri uyumu, ücretler, işin doğası ve çalışma koşulları, yöneticiler, sosyal statü, özel hayat, işbirliği olmak üzere yedi boyut altında toplanmıştır. İlgili faktör analizi sonuçları Tablo-2’de yer almaktadır .

Tablo 2: Öğrencilerin Sektöre Yönelik Tutum Ölçeği Faktör Analizi Sonuçları

Sektöre Yönelik Tutum (x =3,21)	Faktör Yüğü	Eigen Değerleri	Açıklanan Varyans (%)
Kişi Endüstri Uyumu (x =3,90)			
Kişiliğim rehber olarak çalışmaya uygundur.	,783	3,177	12,707
Rehberlikte bilgi ve becerilerimi kullanabilirim.	,776		
Tempolu iş ortamını severim.	,670		
Rehber olarak çalışmayı eğlenceli buluyorum.	,649		
Kısa sürede rehberlikte iyi noktalara geleceğimi düşünüyorum.	,620		
İnsanlara hizmet etmek beni mutlu eder.	,612		
Ücretler® (x =3,09)			
Rehberlik ücreti ekonomik olarak rahat bir hayat sürmek için yetersizdir.	,774	2,158	8,631
Rehberlikte turların ücreti çok düşüktür.	,709		
Rehberlikte çok para kazanabileceğimi düşünmüyorum.	,700		
Rehberlikte ek gelirler (prim, konaklama, ulaşım, ikramiye) yetersizdir.	,618		

Tablo 2'nin Devamı			
İşin Doğası ve Çalışma Koşulları® (x =2,38)			
Rehberlikte çalışma saatleri çok uzundur.	,829	1,879	7,518
Rehber olarak çalışma ortamı streslidir.	,744		
Rehberlikte işler çok yorucudur.	,713		
Acenta Yöneticileri (x =3,37)			
Acenta yöneticileri işlerini daha iyi yapabilmeleri için rehberlerine yetki vermektedirler.	,788	1,876	7,502
Acenta yöneticileri rehberlerinin önerilerini değerlendirirler.	,776		
Acenta yöneticileri gerektiğinde rehberlerin mesleki eğitim almasını sağlarlar.	,527		
Sosyal Statü® (x =3,74)			
Rehber olarak çalışmak ahlaki değerlerden ödün vermeyi gerektirir.	,740	1,737	6,949
Bazen çevreme rehberlikte kariyer yapacağımı söylemeye çekiniyorum.	,691		
Rehber olarak çalışmak toplumda fazla saygı görmüyor.	,677		
Özel Hayat® (x =2,14)			
Özel hayatım benim için çok önemlidir.	,750	1,653	6,613
Hafta sonu tatili benim için çok önemlidir.	,712		
Rehber olarak çalışarak aile yaşantısını sürdürmek zordur.	,641		
İşbirliği® (x =3,15)			
Rehberlerde ekip ruhu gelişmemiştir.	,635	1,595	6,380
Sektörde turizm eğitimi almayan çalışanlar turizm eğitimi alanlarla geçinemezler.	,632		
Yöneticiler rehberlerin acentaya olan bağlılıklarını arttırmak için yeterli çaba göstermez.	,540		
Toplam Açıklanan Varyans (%)		56,300	
KMO (Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy)		,729	
Barlett Küresellik Testi		1603,63 (Sig. ,000)	
Cronchbach's Alpha		,773	

(1:hiç katılmıyorum.....5:tamamen katılıyorum); ® ifadeler ters kodlanmıştır.

Tablo 2'de görüldüğü üzere, boyutların ortalamalarına bakıldığında "kişi endüstri uyumu" boyutunun (x =3,90) en yüksek ortalamaya sahip olduğu görülmektedir. Bu ortalama, Pehlivan'ın (2008) (x =3,61) ve Korkmaz ile arkadaşlarının (2012) (x =3,53) araştırmalarında elde edilen ortalamalardan daha yüksektir. "Sosyal statü" boyutunun (x =3,74), önceki çalışmalar Pehlivan'ın (x =3,22 olumsuz≈1,78) ve Korkmaz vd.(x =2,71)'nin elde ettiği değerlerden daha yüksektir. Acenta yöneticilerine yönelik tutum boyutunun ise ortalama 3,37 değerle diğer iki çalışmada (Pehlivan, x =3,00 ve Korkmaz vd x =3,12) elde edilen ortalama değerlerden daha yüksek olduğu görülmektedir. "Ücretler" boyutu ortalamasının (x =3,09) kararsıza yakın olarak olumlu olduğu görülmektedir. Pehlivan'ın çalışmasından (x =3,48) düşükken, Korkmaz ve arkadaşlarının çalışmasından (x =2,71) yüksektir. "İşin doğası ve çalışma koşulları" (x =2,38) ile "özel hayat" (x =2,14) boyutlarının öğrenciler tarafından olumsuz değerlendirildiği, sektördeki "işbirliği" boyutunun ise kararsıza yakın olumlu (x =3,15) değerlendirildiği görülmektedir.

Buradan yola çıkarak Turizm Rehberliği öğrencilerinin, turizm alanında öğrenim gören diğer öğrencilere göre kendilerini sektöre daha uygun gördükleri; sektördeki

ücretleri, çalışma koşullarını, yöneticileri daha olumlu değerlendirdikleri ve toplumdaki statüleri hakkında daha olumlu düşündükleri söylenebilir.

Bu çalışmada elde edilen Ankette yer alan diğer sektörde “kariyer yapma isteği” ölçeğine uygulanan faktör analizi uygunluğunu test etmek amacıyla KMO ve Barlett Küresellik testi değerlerine bakılmıştır. Tablo 3’e göre ölçeğin KMO (0,794) ve Barlett Küresellik testi (ki-kare 468,22 sig. ,000) değerleri verilerin faktör analizi için uygun ve yeterli olduğunu göstermektedir. Faktör analizi sonucunda toplam varyansın %57,89’unun açıklandığı tek boyut elde edilmiştir. Ölçeğin güvenilirliği için test yapılan test sonucunda Cronchbach’s alfa değeri 0,814 olarak, yüksek düzeyde güvenilir bulunmuştur.

Tablo 3: Öğrencilerin Kariyer Yapma İsteğine Yönelik Faktör Analizi Sonuçları

FAKTÖR & DEĞİŞKENLER	Faktör Yüğü	Eigen Değerleri	Açıklanan Varyans (%)
Kariyer Yapma İsteği® ($\bar{x} = 3,43$)			
Mezun olunca turizm sektöründe çalışacağımı sanmıyorum.	,828	2,894	57,896
Bu mesleği seçmem benim için bir hataydı.	,792		
Rehberlikte kariyer yapmamın bana kazandıracığı fazla bir şey yok.	,777		
Okuldan mezun olunca ne iş yapacağımı bilmiyorum.	,747		
Rehber olarak uzun yıllar çalışmam.	,649		
Toplam Açıklanan Varyans (%)		57,896	
KMO (Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy)		,794	
Barlett Küresellik Testi		468,22 (Sig. ,000)	
Cronchbach's Alpha		,814	

Araştırmada, turizm rehberliği eğitimi alan öğrencilerinin sektörde “kariyer yapma isteği” (3,43) olduğu görülmüştür (Tablo 3). Bu sonucun, Pehlivan’ın (2,74) ve Korkmaz ve arkadaşlarının (3,12) elde ettiği değerlerden daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu sonuç turizm rehberliği eğitimi alan öğrencilerin sektörde kariyer yapmaya daha istekli olduğunu işaret etmektedir. Rehberlik mesleğinin cazibesi ve sunduğu imkanlar turist rehberliği bölümü öğrencilerinin istekli olmasının ana nedenlerinden iki tanesidir.

Turizm Rehberliği ile Seyahat İşletmeciliği ve Turizm rehberliği bölümleri arasında müfredat ve alınan eğitim yönünden farklılıklar bulunmaktadır. Seyahat işletmeciliği ve Turizm Rehberliği bölümü öğrencileri, rehberlik meslek derslerinin yanında seyahat işletmeciliğine yönelik dersler de almaktadır. Bu yüzden bu iki bölümün öğrencileri arasında sektöre yönelik tutum yönünden fark olabileceği düşünülmektedir. Bu kapsamda, bölümler arasında sektöre bakış boyutları ve kariyer yapma isteğine yönelik aritmetik ortalama farklılıklarının anlamlı olup olmadığının tespiti için t-testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda “ücretler” ($p=0,028$), “sosyal statü” ($p=0,047$), “işbirliği” ($p=0,038$) ve “kariyer yapma isteği” ($p=0,015$) boyutlarında anlamlı farklılık tespit edilmiştir (Tablo 4). Bu sonuç daha önce bölüm açısından anlamlı farklılık bulunmadığı sonucuna varan Korkmaz ve diğerlerinin (2012) çalışması ile çelişmektedir.

Tablo 4: Bölüm Açısından Sektöre Bakış Boyutları ve Kariyer Yapma İsteğine Yönelik T Testi Sonuçları

	Bölüm	N	Ort	Std. Sapma	Levene Testi p değ.	t değeri	p değ.
Kişi Endüstri Uyumu	Seyahat İşl. Reh.	114	3,99	0,79	,944	1,576	,116
	Rehberlik	167	3,84	0,79			
Ücretler	Seyahat İşl. Reh.	114	3,24	0,85	,135	2,205	,028*
	Rehberlik	167	2,99	0,94			
İşin Doğası	Seyahat İşl. Reh.	114	2,47	0,87	,599	1,353	,177
	Rehberlik	167	2,32	0,93			
Acenta Yöneticileri	Seyahat İşl. Reh.	114	3,39	0,80	,685	,244	,807
	Rehberlik	167	3,36	0,85			
Sosyal Statü	Seyahat İşl. Reh.	114	3,89	1,06	,796	2,000	,047*
	Rehberlik	167	3,64	1,05			
Özel Hayat	Seyahat İşl. Reh.	114	2,17	0,93	,640	,485	,628
	Rehberlik	167	2,12	0,90			
İşbirliği	Seyahat İşl. Reh.	114	3,28	0,78	,438	2,080	,038*
	Rehberlik	167	3,07	0,84			
Kariyer Yapma İsteği	Seyahat İşl. Reh.	114	3,62	1,07	,934	2,444	,015*
	Rehberlik	167	3,30	1,05			

Seyahat İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği bölümü öğrencilerinin, Turizm Rehberliği bölümü öğrencilerine göre “ücretler” (3,24>2,99), “sosyal statü” (3,89>3,64), “işbirliği” (3,28>3,07) ve “kariyer yapma isteği” (3,62>3,30) boyutlarını daha olumlu değerlendirmektedir. Bunun sebebi, fakültelerde verilen eğitimin farklılığından olabileceği gibi, Seyahat İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği bölümünün Turizm Rehberliği bölümüne göre daha kapsamlı bir bölüm olmasından kaynaklanabilir. Öğrencilerin Seyahat İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği bölümlerinden mezun olduktan sonra sadece rehberlik mesleği üzerine yoğunlaşmasına gerek olmadığı, diğer seyahat işletmelerinde görev alabileceklerinin farkında olması bir diğer sebep olabilir.

Cinsiyet açısından sektöre bakış boyutları ve kariyer yapma isteğinin anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine yönelik yapılan t-testi sonucunda, erkek ve kadınların verdiği cevaplar, sektöre bakış boyutları ve kariyer yapma isteği açısından anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Bu sonuç daha önce yapılan çalışmaları (Korkmaz vd., 2012; Kozak ve Kızıllırmak, 2001; Roney ve Öztürk, 2007) destekler niteliktedir.

Sınıf açısından sektöre bakış boyutları ve kariyer yapma isteğinde anlamlı farklılık bulunup bulunmadığını test etmek amacıyla tek yönlü varyans analizi (Anova) testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda anlamlı farklılık tespit edilen “acentayöneticileri”, “işbirliği” ve “kariyer yapma isteği” boyutlarının tanımlayıcı istatistikleri Tablo 5’te verilmiştir.

Tablo 5: Sınıf Değişkenine Göre Acenta Yöneticileri, İşbirliği ve Kariyer Yapma İsteği Boyutlarına Yönelik Tanımlayıcılar Tablosu

		Acenta Yöneticileri		İşbirliği		Kariyer Yapma İsteği	
Sınıf	N	x	s.s	x	s.s	x	s.s
1. Sınıf	63	3,513	0,757	3,360	0,811	3,663	0,928
2. Sınıf	115	3,548	0,802	3,203	0,859	3,494	1,019
3. Sınıf	60	3,117	0,904	2,950	0,795	3,107	1,318
4. Sınıf	43	3,047	0,737	3,016	0,686	3,363	0,903
Toplam	281	3,371	0,831	3,155	0,820	3,429	1,067

Anova testi sonucunda 3 boyutta anlamlı farklılık bulunmuştur. Varyansların homojenliği test edilmiş ve homojen olduğu görülmüştür. Bunun üzerine farklılıkların tespiti için LSD post hoc testi uygulanmış ve sonuçlar Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6: Sınıf Değişkenine Göre Acenta Yöneticileri, İşbirliği ve Kariyer Yapma İsteği Boyutlarına Yönelik Varyans Analizi Tablosu

		Kareler Top.	s.d.	Kareler Ort.	F	p	Anlamlı Fark
Acenta Yöneticileri	Gruplar Arası	13,279	3	4,426	6,816	0,000	1,2>3,4
	Gruplar İçi	179,872	277	0,649			
	Toplam	193,151	280				
İşbirliği	Gruplar Arası	6,264	3	2,088	3,179	0,024	1>3,4
	Gruplar İçi	181,95	277	0,657			
	Toplam	188,214	280				
Kariyer Yapma İsteği	Gruplar Arası	10,371	3	3,457	3,105	0,027	1,2>3
	Gruplar İçi	308,390	277	1,113			
	Toplam	318,761	280				

* Varyanslar homojendir.

LSD testi sonucuna göre sınıf değişkenine göre "acenta yöneticileri" boyutunda (F=6,816; p<0,001) 3. ve 4. sınıflara ile 1. ve 2. sınıflar arasında 1. ve 2. sınıflar lehine, "İşbirliği" boyutunda (F=3,179; p<0,05) 3. ve 4. sınıflar ile 1. sınıflar arasında 1. sınıflar lehine anlamlı farklılık tespit edilmiştir. "Kariyer yapma isteği" boyutu (F=3,105; p<0,05) açısından ise üçüncü sınıflar ile birinci ve ikinci sınıflar arasında birinci ve ikinci sınıflar lehine anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Bu sonuç, Korkmaz ve arkadaşlarının (2012) çalışmalarında elde edilen alt sınıfların üst sınıflara göre daha çok kariyer yapma isteğine sahip olduğunu gösteren sonucuya paralellik göstermektedir. Alt sınıfların bu şekilde kariyer yapma konusunda üst sınıflardan daha istekli olmasının nedeni, üst sınıfların turizm sektöründeki zorlukları stajlarında ve/veya yaz dönemindeki çalışmalarında görmesi ve sonucunda kariyer yapma isteklerinin azalması şeklinde açıklanabilir.

Tercih sırasının sektöre bakış boyutlarına ve kariyer yapma isteğine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini test amacıyla tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Test sonucunda "kişi endüstri uyumu" boyutunda tercih sırasına göre

anlamli farklılık tespit edilmiştir. Varyansların homojen dağıldığı görülmüş ve bunun üzerine farklılığın sebebini bulmak amacıyla LSD post hoc testi uygulanmıştır.

Tablo 7: Tercih Sırası Değişkenine Göre Kişinin Endüstriye Uyumuna Yönelik Varyans Analizi Tablosu

Kişi Endüstri Uyumuna	Tercih		N	x		s.s
	1.-5. Tercih		194	3,996		0,793
	6.-10. Tercih		56	3,747		0,718
	11. ve sonrası		31	3,591		0,798
	Toplam		281	3,902		0,790
	Kareler Top.	s.d.	Kareler Ort.	F	p	Anlamli Fark
Gruplar Arası	6,039	2	3,02	4,971	0,008	1-5>6-10, 11 ve üzeri
Gruplar İçi	168,848	278	0,607			
Toplam	174,887	280				

* Varyanslar homojendir.

Tablo 7'de görüldüğü üzere, LSD testi sonucunda "kişi endüstri uyumu" boyutunda (F=4,971; p<0,01) okulu ilk beşte tercih eden öğrencilerle 6. ve daha sonraki tercihleri arasında tercih eden öğrenciler arasında, ilk beş sırada tercihte bulunan öğrenciler lehine anlamli farklılık tespit edilmiştir.

6. Sonuç ve Öneriler

Bu çalışmada, turizm rehberliği eğitimi alan öğrencilerin rehberlik mesleğine ve turizm sektörüne yönelik tutumlarını ve davranışlarını ortaya çıkarmak amaçlanmıştır. Yapılan analizler sonucunda öğrencilerin sektörü 7 boyutta değerlendirdiği bulunmuştur. Elde edilen boyutlar önceki çalışmalar ile benzerlik göstermektedir.

Önceki çalışmaların sonuçlarıyla karşılaştırıldığında araştırmaya katılan öğrencilerin sektörü daha olumlu değerlendirdikleri ve buna bağlı olarak turizm sektöründe kariyer yapmayı daha çok istediği görülmüştür. Turizm rehberliği eğitimi alan öğrencilerin kariyer yapma isteklerinin diğer bölüm öğrencilerine göre daha istekli olmaları rehberlik mesleğinin cazibesinden ve sunduğu imkanlardan kaynaklanmış olabilir. Bununla birlikte, Seyahat İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği öğrencilerin kariyer yapma isteklerinin Turizm Rehberliği bölümü öğrencilerine göre daha fazla olduğu ortaya çıkmıştır. Seyahat İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği bölümlerinden mezun olan öğrencilerin rehberlik mesleğinin yanı sıra seyahat acentalarında da görev alabilecek olmalarının kariyer yapma isteğini teşvik etmesi söz konusu olabilir.

Sınıflara göre kariyer yapma isteğinin alt sınıflarda üst sınıflara göre daha yüksek olmasının sebebi, üst sınıfların staj ya da sektörde çalışma deneyimleri sonucu sektörde çeşitli zorluklar yaşamış olmaları ve bu yüzden kariyer yapmada isteklerinin azalması olabilir. Bölümleri ilk 1 ile 5 arasında tercih eden öğrencilerin diğer öğrencilere göre daha olumlu tutuma sahip olduğu ortaya çıkmıştır. İlk tercihlerinde rehberlik bölümüne yer veren öğrencilerin meslek hakkında daha hevesli ve istekli oldukları sonucuna varılabilir. Buradan yola çıkarak üniversite bölüm tercihlerinde öğrencilerin daha dikkatli olması gerektiği söylenebilir. Şöyle ki, kişiliği turizmde çalışmaya ve rehberlik mesleğini icra etmeye uygun öğrencilerin rehberlik

mesleğine yönlendirilmeleri gerekmektedir. Öğrencilerin okul tercihlerinde etkili olan rehber öğretmenlerin sektör ve meslek ile ilgili bilgilerini gözden geçirmesi ve öğrencileri sektörün ve mesleğin gerçekleriyle ilgili olarak bilgilendirmeleri bu açıdan çok önemlidir.

Araştırmada yer alan öğrencilerinin diğer turizm bölümlerinde öğrenim gören öğrencilere göre mesleklerinin toplumdaki statüleri hakkında daha olumlu düşündükleri gözlenmiştir. Özellikle yabancı gruplarla çalışan rehberlerin mesleklerini bir veya daha fazla yabancı dil ile icra etmeleri bunun bir sebebi olabilir. Diğer bir neden ise, insanların para harcayarak yaptıkları turistik gezilere rehberlerin meslekleri gereği ücretsiz katılıyor olmalarıdır. Rehberlik Meslek Yasasıyla birlikte, rehberlik eğitimi gören öğrencilerin mesleğe dair daha olumlu tutumlar sergileyebileceği beklenmektedir. Kurulan odalar sayesinde rehberlik mesleğinin çalışma koşullarının iyileştirilmesi ve mesleğe bu anlamda sahip çıkılması gerekmektedir. Öğrencilerin geleceğe ve mesleklerine dair duyduğu kaygılar ancak bu şekilde indirgenebilir.

Bu çalışmada zaman ve maddi kısıtlardan dolayı iki turizm fakültesinin Turizm Rehberliği ile Seyahat İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği bölümlerinde okuyan öğrenciler çalışmanın alanı olarak belirlenmiştir. Gelecekte bu konuda araştırma yapacaklara, Türkiye'deki diğer üniversitelerin turizm rehberliği ile ilgili bölümlerini araştırmalarına katmaları önerilir. Bununla birlikte, lisans ve önlisans düzeyinde turist rehberliği eğitimi alan öğrenciler araştırmaya dahil edilebilir.

7. Kaynakça

- Aklan, C., Doğan, H. ve Sezgin, İ. (2001), *Mesleki ve Teknik Eğitimin Esasları*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Akman, Y. (1992), 'Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Meslek, Evlilik ve Geleceğe Yönelik Beklentileri' *H. Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7, ss. 125 – 149.
- Altunışık, R., Çoşkun, R., Yıldırım, E. ve Bayraktaroğlu, S. (2012), *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*, Sakarya: Sakarya Kitabevi.
- Atay, L. ve Yıldırım, H. M. (2008), 'Lisans Düzeyinde Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Memnuniyetine Yönelik Bir Araştırma' *SOİD Dergisi*, 5 (3), ss. 6-13.
- Çatı, K. ve Bilgin, Y. (2013), 'Turizm Lisans Öğrencilerinin Turizm Sektöründe Çalışma Eğilimleri' *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 14(1), ss. 23-45.
- Çokişler, N. ve Öter, Z. (2014), Türkiye'de Turist Rehberliği Eğitimi Veren Eğitim Kurumlarına Yönelik Bir Araştırma, *15. Ulusal Turizm Kongresi*, 13-16 Kasım, Ankara: Gazi Üniversitesi, Bildiriler Kitabı, ss. 196-209.
- Duman T., Tepeci M. ve Unur K. (2006), 'Mersin'de Yükseköğretim ve Orta Öğretim Düzeyinde Turizm Eğitimi Almakta Olan Öğrencilerin Sektörün Çalışma Koşullarını Algılamaları ve Sektörde Çalışma İsteklerinin Karşılaştırmalı Analizi' *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 17(1), ss. 51-69.
- Eraslan, L. ve Çakıcı, D. (2011), 'Pedagojik Formasyon Bölümü Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları' *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 19(2), ss. 427-438.
- Gürdal, M. (2002), 'Türkiye'de Mesleki Turizm Eğitiminin Yapısal Analizi, Okullaşma Eğitiminin Kalitesi-Staj-İstihdam Sorunları ve Çözüm Önerileri' *Turizm Eğitimi Konferansı/Workshop*, (ss. 391-400), Ankara: Turizm Bakanlığı Turizm Eğitim Genel Müdürlüğü.
- Hacıoğlu, N., Kaşlı, M., Şahin, S. ve Tetik, N. (2008). *Türkiye'de Turizm Eğitimi*, 1. Baskı, Ankara: Detay Yayıncılık.

- İlkin, A. ve Dinçer, M.Z. (1991), *Turizm Kesiminin Türk Ekonomisindeki Yeri ve Önemi*, Ankara: TOBB Yayınları, No: 217.
- İnceoğlu, Metin. (2010), *Tutum, Algı, İletişim*, 5. Baskı, İstanbul: Siyasal Kitapevi.
- Kılıç, B., Kurnaz, A. ve Kurnaz, H. (2014), 'Önlisans Düzeyinde Eğitim Alan Aşçılık Programı Öğrencilerinin Mesleki Tutumlarının Belirlenmesi' *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 32, ss.41-61.
- Korkmaz H., Gürol N. ve Avcıkurt C. (2012), 'Lisans Düzeyinde Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Sektöre Yönelik Görüşleri ve Kariyer Beklentileri Arasındaki İlişki', *Turizm Eğitimi Konferansı-Tebliğler Kitabı*, ss. 120-134.
- Korukoğlu, A. (2003), 'Üniversite Öğrencilerinin Eğitimden Beklentileri Ege Üniversitesi İ.İ.B.F. Örneği' *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 8(1), ss.79-89.
- Kozak M.A. ve Kızılırmak İ. (2001), 'Türkiye'de Meslek Yüksekokulu Turizm- Otelcilik Programı Öğrencilerinin Turizm Sektörüne Yönelik Tutumlarının Demografik Değişkenlere Göre Analizi' *Anatolia Turizm Araştırmaları Dergisi*, 12(Bahar), ss.9-16.
- Kyrö, P. (2006), 'The Continental and Anglo-American Approaches to Entrepreneurship Education: Differences and Bridges' içinde A. Fayolle and H. Klandt (Editörler), *International Entrepreneurship Education, Issues and Newness*, Cheltenham, UK and Northampton, Massachusetts: Edward Elgar, ss. 93-111.
- Pehlivan, H. (1994), 'Eğitim Bilimleri Öğrencilerinin Öğrenim Gördükleri Bölüme Yönelik Tutumları' *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10, ss.49-53.
- Pehlivan, R. (2008), Lisans Düzeyinde Turizm Eğitimi Almakta Olan Öğrencilerin Sektör İle İlgili Tutumlarının Mezuniyet Sonrası Kariyer Seçimine Etkisi, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Roney, S. A. ve Öztin, P. (2007), 'Career Perceptions of Undergraduate Tourism Students: A Case Study in Turkey' *Journal of Hospitality, Leisure, Sport and Tourism Education*. 6(1), ss. 4 -17.
- Şahin, İ., Zoraloğlu, Y. R. ve Şahin Fırat, N. (2011), 'Üniversite Öğrencilerinin Yaşam Amaçları, Eğitsel Hedefleri, Üniversite Öğreniminden Beklentileri ve Memnuniyet Durumları', *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 17(3), ss. 429-452.
- Tetik, N. (2006), Türkiye'de Profesyonel Turizm rehberliği ve Müşterilerin Turist Rehberlerinden Beklentilerinin Analizi (Kuşadası Örneği), *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.
- Tosun, C. ve Temizkan R. (2004), 'Türkiye'nin Dış Tanıtımın ve Ülke İmajında Turist Rehberlerinin Rolü' *I. Balıkesir Ulusal Turizm Kongresi*, ss. 345-362.
- Tuncer, M. (2011), 'Yükseköğretim Gençliğinin Gelecek Beklentileri Üzerine Bir Araştırma' *International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 6(2), ss. 935-948.
- Ural A. ve Kılıç İ. (2005), *Bilimsel Araştırma Süreci ve SPSS ile Veri Analizi*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Üngüren, E. ve Ehtiyar, R. (2009), 'Türk ve Alman Öğrencilerin Umutsuzluk Düzeylerinin Karşılaştırılması ve Umutsuzluk Düzeylerini Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi: Turizm Eğitimi Alan Öğrenciler Üzerinde Bir Araştırma', *Journal of Yasar University*, 4(14), ss. 2093- 2127.

- Ünlüöner, K. (2004), 'Turizm İşletmeciliği Öğretmenlik Programlarının Öğrenci Beklentileri ve Algılamaları Açısından Karşılaştırılması (1998-1999 ve 2003-2004 Öğretim Yılları)' *Ticaret ve Turizm Eğitim Dergisi*, 2, ss. 108-130.
- Üzümcü, T. P., ve Bayraktar, S. (2004), 'Türkiye'de Turizm Otel İşletmeciliği Alanında Eğitim Veren Yükseköğretim Kuruluşlarındaki Eğitimcilerin Turizm Mesleki Eğitiminin Etkisel Açısından İncelenmesine Yönelik Bir Alan Araştırması', 3. *Ulusal Bilgi, Ekonomi ve Yönetim Kongresi*, s. 80.
- ÖSYM (2014), 'Tercih Kılavuzu', <http://dokuman.osym.gov.tr/pdfdokuman/2014/OSYS/Tercih/2014OSYSKONTKILAVUZU01072014.pdf> (04.09.2014).
- TURED (2014), <http://turedd.org/universitelerin-turist-rehberligi-bolumleri/> (08.09.2014).
- TÜRSAB (2014), http://www.tursab.org.tr/tr/istatistikler/turist-sayisi-ve-turizm-geliri/2003-gelirsayi-ve-ortalama-harcama_68.html (05.11.2014).